

Samenvatting van het rapport M/V en ambt

NB! De samenvatting geeft weer wat we in het rapport onderzocht en geadviseerd hebben. Dit stuk kan het rapport niet vervangen maar is bedoeld om een breed publiek te informeren. Wie verder wil lezen verwijzen we geregeld.

Deputaten M/V en ambt: voorzitter mr. dr. A. Haan-Kamminga; secretaris dr. J.P. de Vries; prof. dr. E.A. de Boer; E.J. de Jong-Wilts MA; H.S. Nederveen-van Veelen BTh; prof. dr. C.J. de Ruijter en dr. W.F. Wisselink.

Inleiding

Omdat we het belangrijk vinden dat de synode een keuze maakt, zullen we een aantal bouwstenen aandragen. Deze bouwstenen zullen de synode helpen om een positie te bepalen en een keuze te maken. Daarbij telt voor ons allereerst dat we willen luisteren naar wat de Bijbel zegt over mannen en vrouwen, en over de ambten. Vervolgens kijken we naar de geschiedenis van de ambten. Ook kijken we naar de praktijk in de kerken en naar hoe in de zusterkerken in binnen- en buitenland over de ambten wordt gedacht. Ter afsluiting geven we een overzicht van ons voorstel aan de synode.

Bijbelse bouwstenen

In hoofdstuk 2 van het rapport laten we zien hoe in de Bijbel de inzet van vrouwen zichtbaar wordt. Het wordt duidelijk dat de Bijbel geen direct antwoord geeft op de vraag of vrouwen in de ambten mogen dienen. De manier waarop wij in de kerken het ambtswerk hebben georganiseerd, komt ook niet rechtstreeks uit de Bijbel. Wel vinden we in de Bijbel duidelijke aanwijzingen over de inzet van vrouwen. Zo lezen we over de gaven van vrouwen die worden ingezet als profetes, apostel, diaken of rechter. Man en vrouw zijn in de Bijbel gelijkwaardig, maar niet gelijk. God heeft man en vrouw verschillend geschapen en aan elkaar gegeven. Samen hebben zij de opdracht gekregen om voor de wereld te zorgen en deze op te bouwen. In die gezamenlijke verantwoordelijkheid is het de taak van de man om daarin voorop te gaan. Het gaat daarbij om gezag in Christus, en vol overgave willen dienen. Dat betekent niet dat de man over de vrouw zou heersen. De teksten over de man als hoofd wijzen op een wederzijds willen dienen, ieder in hun eigenheid als man en vrouw. De Bijbel laat hierin twee sporen zien: we zien vrouwen die vrijuit spreken en lezen tegelijk in een aantal teksten dat vrouwen dienen te zwijgen. Volgens ons wordt duidelijk dat deze teksten bedoeld zijn om te voorkomen dat mannen of vrouwen overheersen en daarmee de gezamenlijke verantwoordelijkheid scheeftrekken. De Bijbel helpt ons dus niet rechtstreeks aan een rol-/taakverdeling in de kerk van toen en nu.

Als we lezen over wat de Bijbel zegt over de leiding van de gemeente en wie die leiding geeft, dan ontstaat evenmin een helder beeld. In de Bijbel zien we veel verschillende taken en rollen, waarbij de rol van 'oudste' steeds belangrijk blijkt te zijn voor de leiding van de gemeente. Zo wordt duidelijk dat er bijzondere ambten zijn, door God aan de gemeente gegeven. Mensen met een bijzonder ambt gaan voorop en leiden de gemeente onderweg in Gods koninkrijk.

Geschiedenis

De Bijbel is in de geschiedenis van de kerken steeds de basis geweest voor de keuzes die zijn gemaakt rond het instellen en inrichten van de ambten. Hierover gaat hoofdstuk 3 van ons rapport. In het geval van bijzondere ambten was het van belang dat er niet alleen een interne roeping was, maar ook een externe. Degene die ambtsdrager werd, moest worden verkozen en bevestigd door de gemeente. Zo wordt zichtbaar dat wie leidinggeeft aan de gemeente gaven heeft en bijzondere verantwoordelijkheid krijgt. In de belijdenissen van de kerk is nooit de keuze gemaakt om vrouwen buiten de ambten te houden. Dat ambten alleen voor mannen open waren, kwam ook door de manier waarop de maatschappij en het bestuur waren ingericht. Het was daarom vanzelfsprekend dat vrouwen geen ambt kregen, zoals dat ook in de samenleving lange tijd vanzelfsprekend was. In de Bijbel zien we dat er naast mannen ook vrouwen zijn die bijzondere ambten invullen.

We vinden in de Bijbel geen overtuigend ‘nee’ tegen het gesloten houden van alle ambten voor vrouwen in alle tijden en plaatsen. Dat betekent dat de bijbellezer, de gemeente en de verbonden kerken een koers moeten kiezen voor de inrichting van het ambt en de vormen waarin mannen en vrouwen samen dienen. Dat geeft de synode ruimte om vrij na te denken over een koers, maar maakt ook dat andere overwegingen een rol gaan spelen om tot die koers te komen.

Wereldwijde kerk

Hoofdstuk 5 van ons rapport gaat over de gedachtevorming bij zusterkerken in binnen- en buitenland. We staan in relatie tot de kerk van alle tijden en plaatsen. Dat zien we terug in de contacten die we hebben gehad met zusterkerken van de GKv. In de meeste buitenlandse zusterkerken is men zeer terughoudend in het toelaten van zusters in ambten, op enkele uitzonderingen na. Een aantal zusterkerken heeft zelfs aangegeven dat wanneer de GKv anders besluit, zij daar gevolgen aan verbinden. Bij de binnenlandse zusterkerken geldt diezelfde terughoudendheid met het toelaten van vrouwen in ambten, op de NGK na. Wij vinden het belangrijk dat de zusterband die wij hebben met andere gemeenten gebaseerd is op de Bijbel en de belijdenisgeschriften. Het is op grond van deze beide niet ondenkbaar dat in lokale gemeenten andere keuzes worden gemaakt rond de inrichting van de ambten en de verdeling van gaven en talenten.

Praktijk

Hoofdstuk 4 van ons rapport gaat over de praktijk van de kerken. Wij staan als kerken in een samenleving waarin mannen en vrouwen steeds meer gelijke mogelijkheden hebben voor opleiding en werk. We zien op allerlei plekken, in allerlei rollen, bij mannen en vrouwen de gaven van de Geest. Ook vrouwen ontwikkelen hun talenten in onderwijs, leiding, bestuur en rechtspraak. Vrouwen voelen zich geroepen en worden geroepen tot taken in de kerk en geven daaraan ook in ruime mate gehoor, blijkt uit de analyse van de praktijk. Een argument dat veel wordt gebruikt is dat mannen en vrouwen verschillend zijn en daarom verschillende taken behoren te vervullen in de gemeente. Hoewel wetenschappelijk onderzoek nog volop in ontwikkeling is, is wel duidelijk dat verschillen tussen mannen en vrouwen sterk samenhangen met de sociaal-culturele omgeving. Wij denken daarom dat het belangrijker is om te zoeken naar de gaven die aan de individuele man of vrouw gegeven zijn. Daarbij willen we meenemen hoe we in onze tijd en cultuur invulling kunnen geven aan onze gezamenlijke opdracht als man en vrouw. Het praktijkonderzoek heeft ons ook geleerd dat wanneer een gemeentelid een bijzondere verantwoordelijkheid op zich neemt, in de praktijk vaak voorbijgegaan wordt aan de innerlijke roeping en externe bevestiging. We geven daarmee aan de geestelijke kant van het ambtswerk te weinig aandacht.

Koers bepalen

De basis voor ons advies ligt in de Bijbel, die duidelijk maakt dat God mannen en vrouwen samen wil inzetten in dienst van het evangelie. Mannen gaan daarbij dienend voorop. Uit ons rapport wordt duidelijk dat de uit de Bijbel afgeleide ambtsstructuur zoals we die nu kennen, niet meer aansluit bij de inzet van gaven en talenten zoals die zich in de praktijk voordoet. We adviseren de synode dan ook om meer ruimte te maken voor de inzet van gaven en talenten van vrouwen als zij geroepen worden tot bijzondere ambtstaken en in zijn afwegingen een wijze koers voor de toekomst te kiezen. Hoe deze keuze vorm moet krijgen staat nog niet vast. Het is ons advies om iedere gemeente de ruimte te geven om zelf te bekijken in welk tempo en langs welke route zij ruimte geeft aan alle in de gemeente aanwezige gaven en talenten. Het is ook aan de gemeente om te toetsen of de roeping van mannen en vrouwen ook een geestelijke roeping is.

We realiseren ons dat we een omstreden koers adviseren. Anders spreken over mannen, vrouwen en ambten betekent een breuk met het verleden. Voor velen zal een koerswijziging op een of andere manier pijn opleveren. Deze pijn kan nog dieper zitten, omdat het indruist tegen hoe velen onder ons de Bijbel hebben gelezen en hebben uitgelegd. We hopen door onze wijze van beschrijven en bespreken van bijbelteksten duidelijk gemaakt te hebben dat wij op zoek zijn geweest naar wat Gods wil is voor zijn gemeente en zijn gemeenteleden. Dat heeft ons de vrijmoedigheid gegeven om vrede te hebben met deze breuk met het verleden. Het is aan de gemeenteleden om elkaar te zoeken in Christus, elkaar te willen verstaan en elkaar te dragen op weg naar de voltooiing van Gods plan voor deze wereld.

Mogelijkheden

We beschrijven een aantal opties om ons advies meer concreet te maken. In Hoofdstuk 6.5 worden deze uitgebreid uitgewerkt en voorzien van onze waardering.

- a. **Geen wijziging, geen openstelling van de ambten voor vrouwen**
Dit is de meest behoudende optie en zou geen verandering zijn van de huidige situatie op papier.
Wij waarderen optie a niet positief. Deze gaat voorbij aan de huidige praktijk waarin vrouwen al op velerlei wijzen participeren in taken rond leren en bouwen, zonder daarvoor bevestigd te worden.
- b. **Ambten gelijk laten, diakenambt open voor vrouwen**
Deze optie geeft ruimte aan vrouwen, zonder dat zij deel uitmaken van de kerkenraad.
Er zijn geen bijbelse bezwaren tegen de openstelling van het diakenambt. Maar gaven van vrouwen in leren en bouwen worden niet ingezet, aan de praktijk en roeping van vrouwen doet dit geen recht.
- c. **Ambten gelijk laten, predikambt openstellen**
De Bijbel biedt ruimte voor profeterende vrouwen. Deze zouden dan geen opziener mogen zijn.
Optie c doet recht aan zij die de gave van het preken hebben en laat de ambtelijke structuur intact. Nadelen: de predikante zit als deskundige niet in de kerkenraad, herbezinning op de praktijk nodig.
- d. **Ambten gelijk laten, maar ruimte geven voor echtparen om samen ambtsdrager te worden**
Deze optie biedt veel ruimte voor de inzet van vrouwen en sluit aan bij het 'samen' uit de bijbel.
Optie d is sympathiek maar in de praktijk is sprake van gezamenlijke verantwoordelijkheid, waarbij regelmatig één van beiden optreedt. Er komt onderscheid tussen gehuwden en niet-gehuwden. Vrouwen met gaven komen dan alleen in beeld als hun echtgenoot ook gaven heeft voor het ambt.
- e. **Ambten gelijk laten, maar ambten met een bijzondere opdracht openstellen voor vrouwen**
De erkenning van de gaven van vrouwen krijgt de gestalte van bijzondere opdrachten of functies.
Dit zal in de praktijk weinig verschillen met het openstellen van alle ambten en kan een tussenstap zijn. Er ontstaat onderscheid met alle zusterkerken. Aan roeping en bevestiging wordt recht gedaan.
- f. **Ambten gelijk laten, tegelijkertijd openstellen voor vrouwen, maar nadruk op een kleine kernkerkenraad voor het geestelijk leidinggeven**
Dit biedt ruimte aan de inzet van gaven van vrouwen en markeert een beslissend verschil in verantwoordelijkheid tussen mannen en vrouwen. Dit lijkt overeenstemming te brengen.
Deze optie levert een ambtsstructuur op waarbinnen geestelijk leidinggeven door onderwijs en prediking niet langer onder de noemer geestelijk leidinggeven wordt geschaard. Het is daarmee een miskennis van de leiding die door deze geestesgaven wordt gegeven.
- g. **Ambtenstructuur herzien en vrouwen een eigen ambt geven**
Begaafde mannen en vrouwen kunnen gelijke ambten gender-eigen invullen.
Optie g leidt tot soortgelijke bezwaren als optie e en past niet bij de huidige ongescheiden cultuur.
- h. **Alle ambten openstellen voor vrouwen (wordt in vrijheid van plaatselijke kerken gelaten)**
Dit doet het meest recht aan de inzet van gaven die de Geest aan vrouwen heeft gegeven, aan de gezamenlijke opdracht en verantwoordelijkheid van mannen en vrouwen en aan de huidige praktijk. Wel moet gerekend worden met onderlinge gevoeligheden, zowel ter plaatse als in binnen- en buitenland. Het honoreren van het Schriftgezag vormt een belangrijk pijnpunt in de bezwaren tegen openstelling. Voor de plaatselijke gemeenten moet ruimte blijven om eigen keuze en tempo te bepalen.

Omwille van de vrede in de kerken zal de synode nu toch echt een beslissing moeten nemen. Wij stellen de synode een aantal besluiten voor. Daarbij bevelen we zelf aan om alle ambten open te stellen. Een dergelijke breuk met het verleden kan ook voor onze zusterkerkrelaties en in de gemeenten pijn veroorzaken en tot een breuk leiden. Dat is echter niet wat we beogen, we beogen de opbouw van de gemeenten en het samen zoeken naar Gods wil.

Daarom willen we het in de vrijheid van de kerken laten om al lezend, biddend en bezinnend te komen tot keuzes in de invoering van deze optie, eventueel onder begeleiding van het deputaatschap M/V in de kerk. Daarbij willen we de synode meegeven dat de opties die een bijzonder of eigen ambt voor vrouwen omvatten ook het overwegen waard zijn, al denken wij dat deze vorm slechts tijdelijk zal zijn. Het maakt voor gemeenten de eigenheid van man en vrouw zichtbaar en kan daarmee als overgangsoptie dienen.